

În perioada recentă se constată o preocupare sporită din partea guvernelor statelor dezvoltate pentru perfecționarea activității de culegere de informații despre actualii sau posibii inamici. Evoluția tehnologică din perioada modernă a făcut posibilă diversificarea capacităților folosite în activitatea de culegere de informații, dar și a domeniilor pe care le acoperă, de la obținerea în timp real a imaginilor terestre, până la accesul nestingherit la transferul de date electronice. În trecut, începând de la necesitatea conducătorilor de a-și cunoaște cât mai bine inamicul s-au constituit formațiuni de cercetare pentru culegerea datelor și informațiilor militare despre inamic, teren, populație, surse de aprovizionare, condiții atmosferice, drumuri și fortificații.

Acest domeniu a evoluat și a ajuns în prezent la capacitatea de a conduce operațiuni complexe, dificile, foarte costisitoare, care necesită forțe și mijloace specializate. Cercetarea este doar componenta de bază a structurii de informații militare care în evoluția sa a ajuns la un nivel de complexitate superior al capacităților de culegere de informații. Că vorbim de HUMINT (informații din surse umane - Human Intelligence), de IMINT (interpretarea imaginilor obținute de sateliți ai statelor partenere, din avioane fără pilot UAV sau din avioane de cercetare) sau SIGINT (informații obținute din supravegherea comunicațiilor radio), tehnologia din prezent a permis ca structura de informații militare a armatei române să se ridice la nivelul structurilor statelor occidentale și să fie apreciată la nivelul statelor membre NATO.

Domeniul informațiilor militare, din perspectiva celor care privesc din exterior, pare mai întâi o lume a misterelor, a enigmelor în care acționează oameni cu calități ieșite din comun și abilități demne de filme științifico-fantastice. Însă, după o documentare simplă, vălul discreției, ce acoperă dintotdeauna munca celor din serviciile secrete militare și a creat o stare relativă de fascinație, mister și teamă, se ridică lăsând să apară oameni obișnuiți care desfășoară o activitate necesară de informare a comandanților cu privire la slăbiciunile inamicului sau potențialul acestuia de a câștiga bătălii sau chiar războiul. Acești militari care au o pregătire specifică acționează pentru cunoașterea și anticiparea evoluțiilor tuturor factorilor ce pot influența domeniile care definesc apărarea și securitatea țării și, mai ales, pentru a preveni surprinderea strategică.

Aceștia asigură conducerea politicomilitare naționale sprijinul cu informații pentru luarea celor mai bune decizii în situații de criză sau război. Se poate spune că acești militari delimitează și clădesc prin mijloacele lor specifice momente de istorie în care aportul lor poate fi uneori semnificativ,

alteori decisiv, dar de cele mai multe ori se află sub greutatea anonimatului. Structura de informații militare de nivel strategic nu poate fi confundată cu structurile de cercetare la trupe, care au existat și au funcționat de când au apărut armatele. În Armata României momentul decisiv de constituire a primului nucleu de informații militare l-a constituit Unirea Principatelor Române, când s-a constituit armata națională. Tot atunci s-au înființat structurile de stat major specifice, inclusiv serviciul de informații militare denumit Secția a II-a, la 12 noiembrie 1859.

Acesta avea atribuții „pentru tot ce se atinge de lucrările statistice, și tot ceea ce privește lucrările tactice și strategice precum recunoașteri și itinerare militare, combinarea sau dirijarea manevrelor, alegerea pozițiilor și întărirea taberelor militare”. Primele acțiuni ale Secției a II-a au vizat măsuri de asigurare geo-topografică prin achiziționarea de hărți și schițe topo, activități de pregătire unitară pentru luptă a trupelor și unificarea sistemului de conducere și de instrucție a unităților, precum și activități specifice de cercetare și recunoaștere în teren, în special pe malul bulgăresc al Dunării și la frontiera cu Rusia. Iar la acestea s-a adăugat componenta strategică, diplomația militară.

Deși Principatele Unite nu aveau calitatea de a trimite diplomați militari în străinătate și pentru că existau multiple semnale de pericol iminent în zona Balcanilor, s-a inițiat prima misiune de diplomație militară executată de locotenent-colonelul Iancu Alecsandri, care „în 1865 a fost trimis la Paris pentru a obține sprijinul împăratului Napoleon al III-lea pentru înzestrarea tinerei Armate a României cu 7000 de puști ghintuite, având percuția cu capse și 72 de tunuri noi de producție franceză”.

Eludând cu abilitate opoziția Porții, autoritățile politico-militare de la București au detașat ofițeri ai corpului de statmajor pe lângă agențiile diplomatice deschise în câteva capitale europene, aceștia având ca principală misiune dezvoltarea relațiilor cu instituțiile militare ale țărilor respective. Astfel, în 1875 regele Carol I îl numește pe generalul Ioan Ghica în funcția de agent diplomatic la Constantinopol, iar în 1877 îl transferă la Petersburg. Abia după recunoașterea independenței României de către marile puteri, statut confirmat prin Tratatul de Pace de la Berlin (1878) s-a realizat acreditarea de jure a atașatilor militari în diferite capitale ale lumii: primul atașat militar al României a fost maiorul Romulus Magheru, numit în Turcia, în anul 1878, iar următorii au fost numiți în Franța și SUA în 1879, Austro-Ungaria și Germania, în anul 1884. Astfel, activitatea de informații militare capătă noi valențe, secția de informații din Marele Stat Major (MStM) primind noi atribuții pe linia coordonării activității de cooperare și reprezentare militară internațională.

În 1880, se prevede pentru prima dată în „Regulamentul privind funcționarea legațiilor diplomatice ale României în străinătate” că vor putea fi numiți pe lângă legații „... ofițeri din armată sau marină

cu titlul de atașați militari”. În acest context, Ministerul de Război elaborează un regulament pentru atașaii militari în care se prevedea că „ofițerii de stat major primesc misiuni pe lângă legațiile române în străinătate sau pe lângă ministerele de război străine (pentru a se informa și a obține date n.a.) privind compunerea armatelor lor, organizarea acestora, metode de recrutare și înaintare în grad, îmbrăcăminte, echipamentul, armamentul pe care le raportează periodic la Ministerul de război”. Secția a II-a a suferit diferite modificări succesive în structura sa până în 1916, când, în baza înaltului Decret nr. 2784 din 14 august, MStM este reorganizat pentru a trece la starea de război. Cu această ocazie serviciul de informații militare este supus reorganizării funcționând sub forma Biroului 2 informații și al Serviciului de atașați militari și ai presei, în cadrul eșalonului întâi al Marelui Cartier General (MCG) și Biroul 5 informații și supravegherea știrilor în cadrul MStM, partea sedentară. Un alt moment important în evoluția informațiilor militare l-a reprezentat elaborarea documentului intitulat „Instrucțiuni asupra organizării și funcționării serviciului de informații”, aprobate la 20 februarie 1917 de către generalul Constantin Prezan, șeful MCG.

Acesta a reglementat activitatea structurilor de informații militare, după model francez, atribuind pentru prima dată și misiuni clare de contrainformații. De asemenea, a scos serviciul de informații militare de sub tutela altor compartimente din MCG, precum și de sub incidența „Regulamentului serviciului de campanie” care limitau inițiativa, organizarea și desfășurarea acțiunilor de culegere de informații. Prin reglementările noi serviciul de informații militare avea atribuții de spionaj și de contraspiionaj, avea un șef care trebuia să fie ofițer de stat major, iar personalul și fondurile aflate la dispoziția sa erau în categoria „speciale”.

Aceste instrucțiuni prevedeau desfășurarea muncii specifice de informații militare în trei faze: culegerea informațiilor, centralizarea și clasificarea acestora și exploatarea și utilizarea lor. Astfel, pentru pregătirea campaniei din 1917, România dispunea de un serviciu de informații militare reorganizat și întărit care, după aprecierile generalului Prezan, „pentru luptele din timpul verii anului 1917 a lucrat mult și a dat totul la vreme”. Informațiile puse la dispoziție în vara anului 1917 au permis planificarea și desfășurarea cu succes a operațiilor de la Mărăști, Oituz și Mărășești.

Toamna anului 1917 i-a adus României un nou inamic: trupele ruse care după luna octombrie s-au deformat, au părăsit frontul și, fără a mai putea fi controlate, s-au dedat la acte de jaf și teroare. Structura de informații militare au putut să pună la dispoziția MCG datele necesare pentru limitarea distrugerilor și jafurilor și au informat că ostașii români nu sunt influențați de „spiritul revoluționar”. La 22 iunie 1941, odată cu intrarea României în Al Doilea Război Mondial, serviciul de informații militare a funcționat, din punct de vedere organizatoric și acțional, cu câte un birou în fiecare eșalon, iar în țară dispunea de un birou studii și planificare-căutare informații, un birou legături externe, un serviciu atașați militari și un serviciu radio.

Datele și informațiile prezentate factorilor de decizie prin analizele, rapoartele și buletinele informative militare întocmite de Secția a II-a în intervalul 21 ianuarie - 15 martie 1941 arătau că pe teritoriul Uniunii Sovietice s-au executat manevre de forțe și mijloace, precum dislocări însemnate de trupe în Basarabia și Bucovina de Nord, ceea ce demonstra că prin dispozitivul adoptat și raioanele de dislocare se intenționa începerea unei ofensive împotriva României. Aceste date au fost utilizate pe timpul planificării acțiunilor militare ale Armatei României și în perioada 22 iunie 1941 - 8 august 1942, odată cu declanșarea operațiunilor militare împotriva Uniunii Sovietice. Pe fondul împrejurărilor create de război, dificultatea, complexitatea și numărul sarcinilor Secției a II-a au crescut ceea ce a determinat modificări în structură și efective, precum și elaborarea unor noi norme de conducere a activității de informații militare, cu precădere la nivelul statelor majore ale marilor unități și unități.

Pe

timpul campaniei Armatei României în Răsărit din prima parte a războiului, ofițerii Secției a II-a au întocmit o serie de materiale informative de mare amploare, dintre care cele mai importante se refereau la lecțiile învățate din desfășurarea campaniei armatei germane din Norvegia și a celei din Franța, la dislocarea întreprinderilor industriale sovietice și a impactului asupra efortului de război al acțiunilor de mutare a unora dintre acestea la est de fluviul Volga, la rezervele umane ale URSS și potențialul de război al armatei, la desfășurarea operațiilor militare la Odessa, la implicarea organelor de cercetare din structura marilor unități sovietice în organizarea formațiunilor de partizani și la cunoașterea semnelor convenționale folosite de armata sovietică în întocmirea hărților și planurilor de luptă. La începutul anului 1944, Secția a II-a aprecia că „pierderea războiului de către Germania a devenit indiscutabilă” și a prezentat constant informații privind iminența unei ofensive pe direcție Chișinău-Iași-Focșani.

După 23 august 1944, dispozitivul operativ-informativ al Secției a II-a a activat toate elementele care acționau în Ardealul de Nord, Ungaria, Germania și Bulgaria pentru a crește gradul de cunoaștere a noului adversar și a acționat sub comandă sovietică, nu independent ca în trecut. Dacă până în 1944, Secția a II-a era încadrată cu 25 de ofițeri și asigura conducerea activității a 6 birouri ale atașatilor militari unde activau 18 ofițeri acreditați în Germania, Italia, Ungaria, Suedia, Bulgaria, Spania și Portugalia, după încheierea armistițiului cu Puterile Aliate, România nu a mai avut niciun atașat militar acreditat în străinătate. Acest fapt a devenit efectiv la 1 iulie 1945 când ofițerii aflați la post au primit ordin să-și încheie misiunea și să se întoarcă în țară. Prin aplicarea legii nr. 186 din 1945 s-a declanșat procesul de epurare de sorginte sovietică în cadrul armatei, s-au redus drastic fondurile alocate serviciului de informații militare și s-a dispus ca „... toate structurile operativ-informative să fie desființate ...”.

Perioada 1947-1960 a fost deosebit de dificilă, serviciul de informații militare suferind epurări de personal, limitarea activității la instrucția informativă de luptă și legături externe fără a avea surse proprii de culegere. După plecarea consilierilor sovietici din România s-a reușit ca într-un interval de numai 2-3 ani serviciul de informații militare să fie eliberat de elementele ce reprezentau surse ale serviciilor sovietice de informații, trecând la o nouă etapă în care să-și poată desfășura independent activitățile specifice destinate apărării naționale. În 1951, în baza unui ordin al MStM, Secția a II-A informații a fost transformată în Direcția Informații Militare (DIM) și în 1960 deja existau birouri ale atașatilor apărării acreditate în 13 state.

O altă perioadă de mari transformări a fost cea de după 1990, când misiunile fundamentale ale informațiilor militare au căpătat noi valențe și direcții către promovarea și dezvoltarea colaborării militare bilaterale și multilaterale, sporirea contribuției Armatei României la stabilitatea regională și globală, semnalarea oportună a evenimentelor și evoluțiilor internaționale care ar putea afecta interesele României, realizarea interoperabilității forțelor armate române cu armatele statelor membre NATO și UE.

La nivelul anului 2006, Armata României era reprezentată de atașați ai apărării în 58 de state, era prezentă în teatrele de operații din Afganistan și Irak cu structuri specializate de informații militare și ofițeri de stat major în compartimentele de intelligence din comandamentele NATO, iar la sfârșitul anului 2007, structurile de informații militare conduse operațional de DIM au reprezentat aproximativ 13% din efectivele totale cu care Armata României a participat la misiuni internaționale.

Col. (r) Antonio Marinescu

INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ

*Independența
prin Cultură*